

**PREMIZELE ȘI METODELE
RĂZBOIULUI HIBRID DIN REPUBLICA MOLDOVA
(1990-1992)**

**PREMISES AND METHODS OF HYBRID WAR IN MOLDOVA
(1990-1992)**

Colonel (r) conf. univ. dr. Anatol MUNTEANU¹⁰¹

Rezumat: Sistemul socialist mondial de acum 30 de ani poate fi comparat cu o corabie veche, putredă, fără perspectivă, care se scufundă în apele adânci ale oceanului. Începuse dezmembrarea U.R.S.S. în 15 state independente. Începând cu anii 1988-1990 în fosta Republică Sovietică Socialistă Moldovenească se constituie Mișcarea de Eliberare Națională, care luptă pentru libertate, dezrobire și Unire cu Țara Mamă România. În scopul păstrării sistemului sovietic rusesc, în Republica Moldova și alte regiuni ale U.R.S.S., rușii au organizat confruntări politice și conflicte militare.

În acea perioadă serviciile de securitate rusești, K.G.B.-ul, au organizat un șir de evenimente destabilizatoare, au schițat un program de luptă contra Republicii Moldova. Moscova folosea forțele sale: nomenclatura de partid, K.G.B.-ul, armata din districtul militar Odessa, subunitățile de spionaj și contraspionaj ale Armatei a 14-a, acționau clandestin, pregăteau cadre, executanți. Rusia a început să creeze acele structuri ilegale, care în 1990 au declanșat conflicte militare și războiul.

Cuvinte-cheie: războiul hibrid, Republica Moldova, metode, confruntări politice, Transnistria.

Abstract: The social system in the world thirty years ago could be compared to a rotten, old boat, with no perspective for salvation, ready to sink in the deep waters of the ocean. That moment marked the beginning of USSR dismantling in fifteen independent states. Starting with 1988-1990 the former Soviet Socialist Republic of Moldova witnessed the emergence of the National Freedom Movement, fighting for freedom, independence, and unification with Romania, the Homeland. In order to preserve the Russian Soviet system, in the Republic of Moldova and other regions of former USSR, the Russians initiated political confrontations and military conflicts.

During that period, the Russian security services, the KGB, organized a series of destabilizing events and they began a program of fighting against Republic of Moldova. Moscow made use of its forces: party officials, the KGB, the army in Odessa military district, the intelligence and counterintelligence units of 14th Army, who acted undercover preparing other agents. Russia thus started to build those illegal structures that in 1990 triggered military conflicts and finally the war.

¹⁰¹ Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România.

Keywords: hybrid war, Republic of Moldova, methods, political confrontations, Transnistria.

Pe teritoriul Republicii Moldova între 1990-1992 s-a desfășurat un război cu Federația Rusă, care sub lozinca „apărării Transnistriei și a populației rusofone”, atacă această republică, utilizând metode de tip *politico-militar, economico-financiar, propagandistic și informatic prin intermediul unităților paramilitare și militare, serviciilor secrete*, partidelor politice afiliate, diverselor societăți economice din teritoriu. Toate aceste acțiuni, reprezintă *războiul hibrid contemporan* dus de sovietici ruși, experimentat și bine testat în R.Moldova, extins în alte țări și puncte fierbinți ale continentului, expresie a unui război modern.

Și tinerele state independente ca Lituania, Letonia, Estonia, Georgia, Armenia, Azerbaidjan, Moldova ș.a. s-au trezit peste noapte, în ciuda independenței recunoscute, cu trupe străine pe propriul teritoriu – *forțele armate ale Uniunii Sovietice. Comunitatea Statelor Independente (C.S.I)*, în componența căreia intrau Rusia, Bielarus și Ucraina, a preluat succesiunea URSS, fără a exista un tratat referitor la aceste trupe, pe care statele ex-sovietice, inclusiv R.Moldova, le-au îmbrăcat, le-au hrănit și le-au plătit, ca trupe de ocupație, mai bine de 50 de ani. Această prezență străină, nereglementată, a fost mai nefastă în zonele unde au izbucnit conflicte militare, dirijate direct de la Moscova, în special în statele neslave, care nu mai doreau asocierea cu Federația Rusă.

În fostul Imperiu sovietic, inclusiv pe teritoriul Moldovei, forțele militare și serviciile secrete erau concentrate în unitățile și subunitățile Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne și Comitetului Securității de Stat al URSS, fiind în exclusivitate subordonate Moscovei.

În 1989, R. Moldova, această parte a Basarabiei, ocupată în repetate rânduri de ruși (1812, 1940, 1944), se îndrepta cu pași rapizi, cu „*o viteză maximă*”, spre țara ei mamă, România. Realizează câteva reforme național-democratice, decretează *limba română ca limbă de stat*, se trece de la alfabetul chirilic la alfabetul latin, *instaurează tricolorul și imnul românesc*, toate acestea alarmând Moscova. Ținta românilor-moldoveni era *Unirea Basarabiei cu România*.

Funcționarii și demnitarii ruși din R.Moldova au fost împotriva acestei hotărâri, își pierdeau slujbele și necunoscând limba română, nu mai puteau conduce și ocupa posturi mari în conducerea statului și a partidelor politice. În această perioadă, Rusia sovietică *dezlănțuie un război informațional* asupra populației băștinașe românești, instigând minoritățile naționale din R. Moldova, și anume: rușii, ucrainenii, găgăuzii, bulgarii și evreii, care, în total, constituiau circa 30%, la nesupunere, la nerespectarea legislației adoptate de parlament. În Transnistria, pe

partea stângă a Nistrului și în partea de sud a republicii, cu sprijinul armatei sovietice și a formațiunilor paramilitare, *apar greve, mitinguri și nemulțumiri în masă a populației minoritare*, care destabilizează viața socială și economică a regiunii.

Pe teritoriul Republicii Moldova, și anume în Dubăsari, Tiraspol, Râbnița, Camenca, raioane dominate de separatiști, apăreau *tot felul de grupuri mici de oameni*: agitatori, propagandiști, care organizau greve, mitinguri și blocaje de circulație pe drumuri. Acești oameni erau sprijiniți și ajutați de cazaci militari aduși din Rusia și „omuleții verzi” fără însemne, înarmați cu arme, pistoale și pistoale automate. Asemenea scene și personaje civile și militare, așa numite „celule hibride”, patrulau în 1989-1990 prin satele din Transnistria și sudul Basarabiei. Agresau intelectualii români-moldoveni, îi arestau și dezarmau pe polițiștii moldoveni, săvârșeau furturi de produse alimentare (vin, brânză, carne), automobile și obiecte casnice, destabilizând situația socială și economică în satele moldovenești.

Haosul, anarhia și tulburările în masă a populației ruse, crează o situație de criză națională în fața amenințărilor de război. Moldova era în pragul unui război civil, o primă etapă a *războiului hibrid*. Armata sovietică a jucat un rol crucial în teritoriul transnistrian. Deși Transnistria reprezintă doar 12% din teritoriul R.Moldova, această fâșie de pe malul stâng al Nistrului a avut de-a lungul timpului un statut privilegiat. Moscova a implementat aici, pas cu pas, *politica de sovietizare*, dezvoltând sectorul de apărare și industria grea. Hidrocentrala de la Dubăsari și termocentrala „Moldavskaja” (una dintre cele mai mari din sud-vestul fostei Uniuni Sovietice) furnizau cea mai mare parte a energiei electrice pentru Moldova și partea de Sud a Ucrainei. Combinatul metalurgic de la Râbnița, întreprinderile din Tiraspol și Tighina, livrau armatei sovietice mari cantități de tehnică, armament și echipamente. Armata rusă sovietică a sprijinit și a dezvoltat separatismul transnistrean și găgăuz, a înarmat în secret grupurile paramilitare și a sprijinit cazacii ruși și ucraineni veniți să lupte.

Începând cu octombrie 1990, toate podurile peste Nistru și drumurile din Transnistria erau controlate de patrulă din cazaci și gardiști înarmați, „pentru a-i prinde și demoraliza pe fasciștii români”, infiltrați în R. Moldova. Radioul și televiziunea rusofonă duceau zilnic *un război informațional și psihologic* în limbile rusă, ucraineană și română (moldovenească), îndreptat împotriva R.Moldova și României. Miliția și organele de drept au fost acaparate de separatiști. Conducerea Republicii Sovietice Moldovenești îndeplinea ordinele Moscovei, populația era îngrozită, speriată și nu primea niciun ajutor de la organele de drept și poliția locală, care a fost, pur și simplu, izgonită din Transnistria.

Chișinăul a pierdut controlul asupra raioanelor de sud și din partea stângă a Nistrului. O parte dintre muncitorii și slujbașii ruși din Tiraspol, Tighina, Dubăsari, Râbnîța, loiali liderului separatist Smirnov, s-au înarmat din depozitele armatei sovietice, au organizat detașamente de autoapărare, au împărțit populației rusofone arme de foc. Prin posturile de radio și prin separatiștii ruși, au incitat populația rusofonă și minoritățile naționale la nesupunere, la încălcarea legislației moldovenești.

Grupurile și detașamentele de demonstranți erau organizați împotriva R.Moldova, însă nu erau „de capul lor”, erau supravegheați și dirijați de grupuri mici de „omuleți verzi”, așa numitele *celule fără însemne*, fără nume, care tensionau situația, când era nevoie foloseau forța, uneori, și armele împotriva polițiștilor moldoveni. Grupuri înarmate de cazaci-mercenari, veniți din regiunea Don, Krasnodar și Zaporojie, au baricadat drumurile principale și podurile de peste Nistru. Rețeaua de telefonie a fost întreruptă. Astfel s-a întrerupt comunicarea cu toate localitățile din estul R.Moldova, adică cu Transnistria. Pe calea ferată a fost întreruptă circulația trenurilor, sute de vagoane cu marfă staționau. Pe drumurile naționale și secundare, automobilele erau oprite, percheziționate ca în perioada de război. Moldovenii, muncitori sezonieri din partea dreaptă a Nistrului, erau suspecțai că sunt împotriva Transnistriei, erau agresați, unii maltratați și trimiși la cercetări în Tiraspol.

În august 1990, așa numitele „*consilii raionale și orășenești de deputați*” din Transnistria au respins legislația reformistă a R.Moldova, au chemat populația rusofonă și au impus populației băștinașe, prin forță, să voteze *autonomia Transnistriei și aderarea la Tratatul unional, la Federația Rusă*.

La 2 septembrie 1990, Transnistria s-a declarat „Republica sovietică socialistă moldovenească nistreană”, ceea ce a adus la o neliniște socială, la o indignare a populației autohtone, semnalându-se în mai multe localități ciocniri între poliția moldovenească și insurgenții transnistrieni. În conflictele și neînțelegerile din localitățile aflate de partea stângă a Nistrului și din Tighina, militarii ruși au intervenit activ, cu scopul declarat de a-i „apăra pe localnici de *limba română și de genocidul naționalist al moldovenilor*”.

Generalii ruși ai Armatei a 14-a: Lebed, Netcaciov, susținători ai separatismului, dezinformau, prin centrele mass-media, populația Moldovei, inclusiv din spațiul URSS, și anume, că „*populația transnistriană este anihilată sistematic, ipocrit și brutal*”, că „*fasciștii moldoveni s-au dat la epurări zilnice*” în timpul operațiunilor militare din Tighina, că moldovenii s-au comportat „*într-un mod, care i-ar face pe ofițerii fasciști de acum cincizeci de ani să pară niște simpli amatori*.” Generalului Lebed, mândru și popular între rușii transnistrieni, îi plăcea să discute politică, apărea des la televizor, dădea interviuri pentru presa scrisă.

Făcea chefuri și petreceri cu jurnaliștii, cu care se bea, prin excelență, votcă, dădea sfaturi șovine. Pe superiorii din armata moldovenească îi considera „*incompetenți și imbecili*”, pe guvernanții îi numea „*proști și boi*”, pe patrioții basarabeni – „*fasciști români*”. Vorbea despre România cu multă răutate, considerând că el, cu tancurile armatei ruse, poate ajunge în 24 de ore la București, pentru a face ordine. Declarațiile publice ale acestor generali erau atât de exagerate, încât Ministrul apărării din Federația Rusă și personal, președintele rus, B.Elțin, le-a ordonat să înceteze apariția acestora în presa scrisă și audio-vizuală.

Armata rusă a jucat un rol hotărâtor în destabilizarea situației din R. Moldova. Mulți ofițeri de la eșaloanele superioare ale armatei ruse au preluat funcții în noua armată transnistriană. Generalul de divizie, Ghenadi Iakovlev, a devenit la începutul anului 1992 Șeful Direcției de Apărare, iar colonelul Ștefan Chițac, fostul ofițer de Stat Major al Armatei a 14-a rusă, a devenit Comandant al apărării în „R.S.S.M. Nistreană”. În situația confuză creată după puciul de la Moscova, sute de ofițeri și subofițeri le-au urmat exemplul, trecând în rândurile armatei separatiste.

Tactici de tip hibrid au fost folosite de „omuleții fără însemne” la Dubăsari, unde, la 13 decembrie 1991, patru polițiști au fost omorâți și 9 au fost răniți, pentru că au ajutat populația băștinașă să se evacueze. Cazacii ruși de la Don și Krasnodar atacă cu blindate Secția orașenească de poliție Dubăsari: 35 polițiști sunt transformați în prizonieri, maltratați și întemnițați în subsolurile miliției din Tiraspol.

În această perioadă se produce o epurare etnică a românilor-moldoveni din stânga Nistrului. Mulți se evacuează, lăsând averile agonisite de-a lungul anilor, casele, bunurile materiale. O altă parte dintre intelectuali și băștinași, opunând rezistență bandelor înarmate, au fost arestați, maltratați, băgați la închisoare, iar circa 100 de persoane sunt date dispărute, cadavre de bărbați și femei au fost găsite în râul Nistru. Regimul de la Tiraspol a interzis organelor de drept ale R. Moldova, intrarea și cercetarea acestor cazuri. În Transnistria se ascundeau infractori, persoane cu antecedente penale. Unele persoane penale erau folosite de serviciile speciale în acte criminale, de terorism împotriva demnitarilor, persoanelor importante din R.Moldova.

În perioada 1990-1992, una din tacticile *Federației Ruse în războiul hibrid*, a fost diversiunea economică: blocadele economice și anume, oprirea sau limitarea de furnizare de gaze către Chișinău și alte obiective din partea dreaptă a Nistrului. S-a întrerupt, pentru câteva zile, furnizarea de curent electric de la Centrala Termică „Moldaskaia” din Kuciurgan către localitățile moldovenesti. În perioada septembrie-decembrie 1991, au fost blocate căile ferate la Tiraspol, Tighina, s-a întrerupt mersul trenurilor către Moscova, Kiev, Odesa. Organizatorul și executorul

blocadelor erau *serviciile speciale ruse*, ajutate permanent de 100 de femei și *celulele „omuleților verzi”*. Aceste grupuri de oameni, sprijiniți de autoritățile transnistriene, atacau depozitele militare ale Armatei a 14-a ruse, sustrăgeau armament, automate, aruncătoare de grenade, lăzi cu cartușe, mine, care erau împărțite în toate satele nistrene, inclusiv și în satele moldovenești, pregătindu-se de război cu Moldova din partea dreaptă a Nistrului. Prin grevele permanente, oprirea trenurilor și a garniturilor cu produse animaliere, fructe și legume spre piețele mari din Rusia, Ucraina, Țările Baltice aduceau mari pierderi economiei naționale a R.Moldova. Sute de vagoane, încărcate cu produse alimentare nu ajungeau la destinație, produsele se degradau. Agenții economici se ruinau din cauza pagubelor și pierderii pieței de desfacere, contractele cu partenerii erau anulate, iar statul Republica Moldova pierdea credibilitatea ca partener economic.

La Tighina, Tiraspol și Dubăsari, printr-un ordin din 15 noiembrie 1991 al liderului separatist Smirnov, a fost interzisă abonarea populației la ziarele și revistele din Chișinău. Citirea sau propagarea publicațiilor în limba română se consideră infracțiune. În Tighina și în Transnistria sunt stabilite posturi militarizate de control. Românilor – moldoveni le este interzisă circulația fără motivație; cei care au luptat împotriva Transnistriei sunt arestați.

Din evenimentele prezentate mai sus, se vede clar diversitatea modalităților de acțiune ale structurilor militare ruse și ale serviciilor, ale formațiunilor paramilitare, organizate și îndrumate de specialiști și instructori ai Federației Ruse, amplasați în teritoriul R.Moldova, care au adus mari pagube politicii și economiei R. Moldova, au oprit cursul de integrare cu România și țările UE. Aceste acțiuni sunt elocvente astăzi în cazul Ucrainei și altor state, unde Federația rusă este implicată.

O altă situație *conflictuală, de război*, care face parte din amenințările hibride și planul Moscovei de secesionare, dezmembrare a R.Moldova este operațiunea „autonomie găgăuză”. Acest plan, precum și „autonomia transnistriei”, a fost întocmit și realizat punctual de serviciile secrete ruse sub tutela lui A.Lukianov, președintele parlamentului sovietic, care a fost aplicat în practică în 1989. „Găgăuzia”, acest teritoriu din sudul Basarabiei, locuit compact de găgăuzi și bulgari, aduși de Imperiul Rus din zona Balcanilor în 1812-1814, cu scopul: primul - de a-i salva pe găgăuzi de robia otomană, al doilea scop – de a-i deznaționaliza pe *băștinașii români-moldoveni din stepa Bugeacului*; pământurile, de veacuri, aparțineau *boierilor moldoveni și țăranilor răzeși ai Țării Moldovei*, dintre care o parte au fost deportați, sub diferite motive politice în Rusia (Siberia) după ocupația din 1812; cu trei raioane și cu o populație minoritară găgăuză, de 150.000 locuitori, sau 3,5% (în 1989) din populația R.Moldova, localitățile lor fiind amplasate pe cele mai fertile pământuri cernoziomice, această etnie visa la autonomie și independență. Limba găgăuzilor, ca origine, este turcă, musulmană,

dar ei vorbesc în limba rusă, sunt creștini-ortodocși ca și moldovenii, au avut aceleași probleme de asuprire națională din partea Rusiei țariste și a ideologiei comuniste din URSS. Până în 1989 nu au avut probleme sau confruntări naționale cu populația băștinașă, cu românii-moldoveni, dar au avut rădăcini adânci naționaliste.

Pentru a împiedica procesul de implementare a limbii române ca limbă de stat și pentru a stopa legislația nouă, orientată spre UE și România, în această zonă a republicii, cu sprijinul serviciilor secrete ruse, a apărut o mișcare naționalist-separatistă a găgăuzilor, „Gagauz-Halkı”. Scopul conducătorilor etnici găgăuzi era, de a proclama „republică autonomă și independentă” pe un teritoriu străin, care niciodată nu le-a aparținut. În toamna anului 1990, populația Moldovei a ripostat acestei idei, s-au ridicat peste 100.000 de țărani și muncitori veniți la Comrat și Cimișlia, să-și apere pământul. URSS și în continuare Federația Rusă a spijinit ideea *federalizării și autonomiei găgăuze*.

Armata a 14-a rusă a fost garantul principal, militar și moral al separatiștilor, nemaivorbind de susținerea materială și cu specialiști din partea cercurilor reacționare din Rusia. Serviciile secrete de la Moscova au ajutat separatiștii găgăuzi să organizeze congrese, întruniri politice, au asigurat o consultanță eficientă pentru elaborarea documentelor politice false și diverselor declarații publicate în presa locală și internațională.

În localitățile găgăuze s-au înființat gărzi înarmate, de „autoapărare contra românilor-moldoveni”. S-au organizat structuri paramilitare, numite „Batalionul Bugeac”, „Miliție”, alte organizații administrative de conducere, susținute și aprovizionate de Transnistria și de unitățile militare sovietice ale Districtului Militar Odesa. Numita „Republică găgăuză” își revendica granițele, luând în componență nu numai localități găgăuze, dar și o mare parte din satele cu populație preponderent bulgară și moldovenească, deși acestea s-au opus vehement deciziei de a intra în componența „Găgăuziei”. Forțele de ordine și populația civilă de origine românească au ripostat, dar fără succes. Conducerea R.Moldova a scăpat situația de sub control, nu a luat decizii concrete.

În toamna anului 1990, orașul Comrat a fost închis de găgăuzi, străzile principale și arterele de circulație republicană au fost baricadate cu tehnică militară, autocamioane, tractoare. Bărbaților și tinerilor cu stagiu militar satisfăcut li s-au distribuit arme și muniții, s-au oferit ajutoare militare și blindate ale armatei sovietice, sosite în sprijinul separatiștilor. Organele legitime ale R.S.S.M., Miliția, Procuratura, Judecătoriile, Comitetul Executiv raional și altele au fost închise de separatiști, iar unele organizații lichidate definitiv. S-a interzis pătrunderea în oraș a parlamentarilor moldoveni, a miniștrilor, polițiștilor, altor demnitari de la Chiși-

nău, Structurile de forță moldovenești sunt oprite de șefii ierarhici să intervină, „pentru a nu destabiliza situația” (decizie ordonată de președintele M.Snegur).

Trupele armatei sovietice dislocate în partea de sud a republicii și în regiunea Odesa erau în permanență în stare de alertă, efectuau misiuni de patrulare și recunoaștere, circulau zi și noapte pe drumuri și șosele, manifestându-și forța și interesul de a menține controlul asupra acestei regiuni.

La Comrat, Ceadâr-Lunga și Vulcănești, forțele separatiste și-au creat formațiuni înarmate. Membrii acestor detașamente au săvârșit în anii 1991-1992 un șir de acțiuni criminale, acte de tâlhărie și de jaf, omoruri, furturi, utilizând arme de foc. În data de 13 noiembrie 1991, la Vulcănești, populat de găgăuzi și moldoveni, „omuleții verzi” și separatiștii au opus rezistență armată Poliției cu Destinație Specială, sosită de la Chișinău în ajutorarea populației și poliției locale. Separatiștii au folosit tactici hibride de război, ca scut de apărare au folosit un grup de femei cu copii găgăuzi, care strigau, țipau și care au atacat poliția specială cu pietre. În mulțime erau și provocatori, care au aruncat în poliție cu sticle incendiare, au tras focuri de armă. La insistența organelor locale de a retrage poliția specială din centrul localității, separatiștii și „omuleții verzi” au acționat în stil terorist, au împușcat mortal un polițist, au rănit alți trei polițiști. Clădirea Secției de poliție a fost incendiată și a ars până la temelie. După care au fost atacate procuratura și judecătoria, clădirile au fost incendiate.

La Comrat, un orașel cu populația preponderent găgăuză, separatiștii ruși i-au înarmat pe găgăuzii infractori, folosindu-i ca teroriști pentru lichidarea polițiștilor și persoanelor influente civile. Și aici, în 1991, Poliția locală a fost izgonită, iar clădirea din care a fost dislocată poliția a fost devastată și incendiată.

La 28 noiembrie 1991, în apropiere de orașul Vulcănești, patru persoane înarmate din patrulele „omuleților verzi” au deschis foc asupra automobilului „Moscviți”, condus de cetățeanul ucrainean Dunaev, membrii familiei au fost răniți și transportați la spital

La 23 februarie 1992, un grup de gardiști înarmați ai formațiunii separatiste din Comrat a atacat un automobil condus de cetățeanul ucrainean LevcencoS.E., funcționar la Școala Pedagogică din Ismail, care pentru neprezentarea documentelor, a fost împușcat. Astfel, prin forță, s-a băgat spaimă în populația din sudul republicii, impunându-i-se să sprijine pe găgăuzi și pe mercenarii ruși.

Populația bulgară din raionul Taraclia, Ciadâr-Lunga, Chirsova, ș.a. nu a fost atrasă în diversiune împotriva R.Moldova, luând de la început o poziție moderată și, desigur, mai înțeleaptă. Factorul extern, îndepărtarea Bulgariei de URSS sub o formă radicală și rapidă nu putea să nu exercite o influență benefică asupra bulgarilor din Taraclia.

Găgăuzii, în schimb, prin liderii lor, au fost atrași în promovarea unui atentat împotriva R.Moldova. Prin deciziile „congreselor extraordinare” ale reprezentanților găgăuzi, manifestări în masă, acțiuni teroriste și criminale, au reușit să destabilizeze situația și să mențină această zonă de sud a Basarabiei sub controlul Federației Ruse.

La 19 august 1990, liderii găgăuzi de orientare prosovietică au convocat la Comrat un așa numit „Congres al deputaților poporului”, deputați falsificați, aleși în viteză, încălcând flagrant legislația de bază și electorală a R.Moldova. Executivul de la Chișinău a anulat aceste alegeri ca *nelegitime*. „Congresul” a fost pregătit de liderii mișcării „Gagauz Halki”, avându-i drept consilieri pe activiștii separatiști din Comrat, Tiraspol și Râbnîța, aveau dosare penale, având la bază furturi, acte de violență și terorism. Aceștia, votați de populația găgăuză, au proclamat formarea „Republicii unionale găgăuze”, cu dreptul de a semna noul tratat cu URSS sau cu Federația Rusă. *O lovitură bolșevică de tip stalinist, în contratimp cu mersul istoriei planetare*. A fost încă „un succes”, un pas important în realizarea proiectului de fragmentare a R.Moldova, lipsind-o de dreptul de suveranitate deplină.

La 2 septembrie 1990, după reușita experimentului de la Comrat, forțele reacționare ale URSS au susținut crearea „Republicii moldovenești nistrene”. În consecință, URSS a creat, într-o perioadă scurtă de timp, „august-septembrie” 1990, două republici autonome și independente în R.Moldova, subordonate direct Moscovei, prima: „Republica sovietică socialistă găgăuză” și a doua „Republica sovietică socialistă moldovenească nistrenă”, care, nelegal, funcționează și astăzi (de 27 de ani), scenariu sovietice, din anii 1924, 1940, 1944. Astfel, Federația rusă, folosind elemente ale războiului hibrid, implementate în minorități naționale, a produs o puternică tensiune politică în Republica Moldova, urmărind stoparea mișcării naționale a românilor și aspirațiile lor spre independență și Unire.

Scenariul și rezultatele „formidabile” ale experimentului din „Găgăuzia” și „Transnistria” au fost cu succes folosite de armata rusă și serviciile secrete în războiul hibrid din Crimeea și în regiunile de Est ale Ucrainei: Doneț, Lugansc, ș.a.

Fostul președinte al R.Moldova, M.Snegur și ex. vice-prim-ministru A.Sangheli, care, sub pretextul că nu doresc „vărsare de sânge”, încă din 1990 au dat pas cu pas înapoi, au mințit poporul și au retras voluntarii, poliția din zonele de conflict, au promis poporului că vor rezolva pe cale pașnică problema transnistreană și găgăuză, fără a se acorda autonomie populației găgăuze.

Până la urmă, președintele nu și-a onorat promisiunea, ci, tacit și în secret, în 1994, ca un trădător, a semnat documente și Decretul de autonomie găgăuză, cedând găgăuzilor, populație turcică, pământurile strămoșești ale Țării Moldovei, pe care *bravii noștri străbuni le-au apărat prin lupte și sânge*.

Concluzii: În Republica Moldova, în scopul contracarării politicii fostei metropole - URSS, s-au adoptat cele mai democratice legi pentru ocrotirea drepturilor populației alogene. Legea despre cetățenie, adoptată la 4 iulie 1991, conferă tuturor locuitorilor cetățenia R.Moldova, aderând la cele mai importante instrumente internaționale referitoare la drepturile omului, exprimându-și acordul deplin cu prevederile Declarației Universale a Drepturilor Omului.

Persoanele care aparțineau minorităților naționale au căpătat dreptul de a învăța limba maternă, limba oficială a statului, limba română fiind studiată conform legislației în vigoare. Acest model de protecție a minorităților a fost apreciat de instituțiile europene și dezapreciat de Federația Rusă. Scopul Rusiei a fost pentru secesiune R.Moldova, împiedicarea unirii cu România și integrarea acesteia în spațiul euroasiatic.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Cronica evenimentelor 1989-1992*, Chișinău, 1999;
BOLDUR, A., *Istoria Basarabiei*, București 1992;
MUNTEANU A., „*Eroii de la Nistru*”, București 2014;
MUNTEANU A., „*Sacrificiu și trădare (1990-1992)*”, București, 2005.

